

ALTERNATİF TURİZM ALTERNATIVE TOURISM

Selahattin ÇELİK*

Öz

Turizm, çok yönlü ve karmaşık olay ve olguları kapsadığından dolayı çok çeşitli tanımları yapılan bir kavramdır. Turizmi tanımlayan kişilerin turizme bakış tarzı ve önemledikleri hususların farklılığı, turizmin birçok şekilde tanımlanmasına yol açan nedenlerdir. Turizmi, "insanların temel uğraşları dışında boş kalan zamanlarını değerlendirmek ya da rekreasyon (dinlenme, eğlenme, yenilenme) amacıyla seyahat etmeleri, bu seyahatleri ve geçici olarak konaklamaları süresinde oluşan olaylar ve etkileşimler bütünü" olarak tanımlanabilir.

Türkiye, yer şekilleri ve iklimin kısa mesafelerde bile büyük değişikliklerin görüldüğü dünyanın ender ülkelerinden biridir. Bu farklı ortamlar çok zengin ve değişik turizm değerlerinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Etrafı denizlerle çevrili olan Türkiye'de her yönüyle turizme elverişli muhteşem kıyıların yanında turizmin her çeşidine uygun alanlar vardır. Yeryüzünün her yerinde rastlanmayan akarsu, göl, biyolojik çeşitlilik, avcılık, dağcılık ve kış sporları, hava sporları, mağaralar, termal kaynaklar, su altı dalışları, karstik ve volkanik alanlar, gibi doğal turizm alanları vardır. Bunun yanında; adım başı sayısız tarihi ve kültürel değerler; kongre, konferans, alış-veriş, kültür ve eğitim merkezleri gibi beşeri turizm potansiyellerine sahiptir.

Bu derece zengin bir turizm potansiyeline sahip olan ülkede ne yazık ki tanıtım, planlama, ulaşım, konaklama tesisleri gibi alt yapı hizmetleri ile eğitim ve organizasyon hizmetleri yetersiz kalmaktadır. Bu eksiklikler turizmci ve yönetim kademelerince sıkça dile getirilmekte ancak sorunların çözümü ile ilgili olarak bir türlü ciddi mesafeler alınmamaktadır. Sonuçta söz konusu zenginlikler tam olarak değerlendirilememekte ve Türkiye turizm alanında hak ettiği yere bir türlü gelememektedir.

Bu çalışmada turizmin zamanda ve mekânda yoğunlaşmış sıkışmasını gidermek ve bu durumun yol açtığı çevre kirliliklerini en aza indirmek, insanların sağlığı ve kültürlerinin olumlu yönde gelişmelerine katkıda bulunmak, farklı turizm etkinliklerinin varlığına dikkat çekmek ve zengin turizm potansiyelimizin daha iyi değerlendirilmesine mani olan engellerin ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmak amaçlanmaktadır. Bu hedefin gerçekleşmesi için alternatif turizm potansiyelleri açısından dünyanın en zengin ülkelerinin başında gelen Türkiye'deki turizm değerlerinin kısaca tanıtılmasına çalışılacaktır.

Anahtar kelimeler: Alternatif turizm, doğa, çevre, kültür, potansiyel.

Abstract

Because tourism includes multiple and complex cases and events it is a concept with a wide range of definitions. The reason for many definitions of tourism are made is because of the people who define the tourism concepts are subject to different perspectives and of elements that seem important to them. Tourism is defined as people's main events and relationships resulting from travel and temporary accommodation at their free time that is left from their occupation or from their desire of recreation (rest and leisure, regeneration).

A rapid change in the world with a variety of areas such as health, faith, springs, sports, congress, caves, and gastronomy tourism is experiencing transformation as an alternative to the mass tourism culture based on Sun, sea, and sand trio. The World Tourism Organization forecasts for this issue that the importance of alternative tourism will gradually increase and will have its mark on the industry.

Turkey is one of the few countries in the world that landforms and climate show great changes even at short distances. These different environments have led to the emergence of a very rich and varied tourism value. Surrounded by the sea on three sides to every aspect of tourism in Turkey it is conveniently located next to the spectacular coastal areas that are suitable for all kinds of tourism. Turkey has got the potential of social tourism with cultural, shopping and educational centers, congresses, conference activities, besides the social tourist areas, that are not found anywhere else in the world there are rivers, lakes, biodiversity, hunting, mountaineering and winter sports, air sports, caves, thermal springs, underwater diving, karst and volcanic areas with places such as bird watching; numerous historical and cultural values per step.

Unfortunately, in such a rich country touristic potential is not well organized because of inadequate plans, programs, transportation, accommodation facilities and infrastructure services besides training and organizational services. Those failures of tourism and the management are often raised by tourism authorities but not taken any serious steps regarding the solution of a problem. After all those riches cannot be fully evaluated and Turkey cannot come to the place it deserves in the field of tourism.

In this study, it is aimed to rescue tourism from fixed time and place and to have precautions for minimizing environmental pollution, to contribute to people's health and culture development in a positive way, to draw attention to the presence of different tourism activities and contribute to the elimination of barriers that impede the better utilization of the rich tourism potential. So as to make that goal real, tourism merits of Turkey have shortly been introduced as one of the richest countries by means of alternative tourism potential in the world.

Keywords: Alternative tourism, nature, environment, culture, potential.

1. GİRİŞ

* Dr. Öğr. Üyesi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi Coğrafya Bölümü.

Turizm, çok yönlü ve karmaşık olay ve olguları kapsadığından dolayı çok çeşitli tanımları yapılan bir kavramdır. Bir araştırmada, bu konuda temel sorunun turizm gibi çok yönlü ve karmaşık bir olayın tek bir tanım ile ifade edilmemesidir. Turizmin tanımını yapanların konuya bakış açılarının farklı olması bu kavramı çeşitli şekillerde tanımlamalarına sebep olmuştur (Aydın, 2012: 91). Bunların bazıları şöyle geçer: “En basit anlamıyla dinlenmek ve tatil geçirmek amacıyla yolculuğa çıkmaktır. Geçici veya sürekli olarak iş yapma ve para kazanma amacına bağlı olmayan konaklama ve yolculuklardan doğan ilişkiler bütünüdür. İkamet alanı dışında bir yere, belli bir süreden daha az kalmak üzere giden ve temel amacı seyahat ettiği yerde para kazanmak olmayan, sadece seyahat etmek olan bir kişinin faaliyetleridir” ([http://e-okulbilgi.com/coğ./Turizm nedir?](http://e-okulbilgi.com/coğ./Turizm%20nedir?)).

Yapılan birçok turizm tanımları genelde aynı anlamı ifade etmektedir. Hemen bütün turizm tanımlarında bir eylemin turizm sayılabilmesi için; seyahatin, ikamet edilen yerin dışında gerçekleşmesi, çalışma, para kazanma amacının olmaması, sadece tüketici olarak kalınması ve devamlı kalış şekline dönmemesi şartları vurgulanmaktadır. Bu faktörler göz önüne alındığında, Beşeri ve Ekonomik Coğrafya'nın bir dalı olan turizmi, “insanların temel uğraşları dışında arta kalan zamanlarını geçirmek için çeşitli amaçlarla seyahat etmeleri, bu seyahatleri ve geçici olarak konaklamaları süresince ortaya çıkan olaylar ve etkileşimler bütünü olarak” tanımlayabiliriz.

Alternatif Turizm ise kısaca, “turizm etkinliklerinin dar kalıplara sığdırılmasından ve bunun yol açtığı sıkıntılardan kurtarılarak özel ilgi alanlarına yöneltme çabaları” olarak tanımlanabilir. Daha detaylı olarak: “İçerdiği çeşitli turizm aktiviteleri sayesinde farklı bölgeleri turizm faaliyetleri içine alarak, belli bölgeler üzerinde yoğunlaşmayı azaltan ve turizmi 12 aya yayan; çevre, yerli halk ve turistler ile olan ilişkileri kuvvetlendiren bir turizm çeşidi” (Baykan, 2006: 18) diye tanımlanmaktadır. “Turistik yoğunlaşmayı azaltmak ve kaynakların devamlılığını sağlamak amacıyla, klasikleşmiş turist hareketlerinin, diğer arz kaynaklarına çekilmesi amacıyla geliştirilen turizm çeşidi” ([http://eksizozluk.com/alternatif turizm](http://eksizozluk.com/alternatif-turizm)) olarak da tanımlanan Alternatif Turizm kavramının Turizm Bakanlığı, Turizm Terimleri Sözlüğündeki karşılığı ise şöyledir: “Alternatif turizm, sosyal ve ekolojik uyuma, yerel ve yabancı girişimcilerin işbirliğine ve gelişmede yerli malzeme kullanılmasına öncelik verme amacını güden turizm çeşididir” (Turizm Terimleri Sözlüğü, 1999: 10).

Son yıllarda gittikçe daha fazla önem kazanan alternatif turizm, ‘soft-yumuşak’ kitle turizmi ise ‘hard-sert’ olarak tanımlanır. Bu turizm şeklini ifade etmek için yeşil turizm, kırsal turizm, eko turizm, doğa turizmi, yabancı turizm, sürdürülebilir turizm, düşük etkili turizm, alternatif turizm, yumuşak turizm, macera turizmi, kırsal turizm, kültürel turizm, bilimsel turizm, inceleme turizmi gibi 35 civarında terim kullanılmaktadır” (www.slideshare.net/MikailKara/alternatif-turizm 1990: 35-37).

Türkiye gibi iklim, yer şekilleri, flora, fauna ve hidrografik özellikler ile sosyal ve kültürel farklılıkların ve zenginliklerin zirve yaptığı bir ortamda alternatif turizme yönelme daha büyük bir önem arz etmektedir (İlhan vd., 2017: 470). Bu zenginliklere ülkenin her tarafında rastlamak mümkündür. Bir tek örnek, konu ile ilgili şaşırtıcı bilgiler verir: Daha düne kadar sınırda bir ilçe merkezi olan Kilis örneği. Nüfus ve alanı itibarıyla ülkenin en küçük vilayetlerinden biri olan Kilis sınırları içinde 25 tane tarihi camii, 13 konak, 16 çeşme, 17 kervansaray ve han, 6 hamam, 9 türbe, yüzlerce tarihi ev, birkaç külliye ve çarşı, sahabe makamı ve mezarları. Bunların dışınca Ravanda Kalesi, Oylum Höyük, su kemerleri, Kilis Müzesi, Akpınar ve Söğütüldere rekreasyon alanları, Sabunhane Binası, Salih Efendi Sokağı, Kilis Evi (Eyvan), Vehbi Efendi Kervansarayı, Kilis Mozaikleri, Mozaikli Bazilika, Anıt Ağaç ve Tekye (Tekke) Mevlevihane’si yer almaktadır. Ayrıca, Kültür ve Turizm Bakanlığı desteğinde yapılan kazılarda Kilis İli sınırlarında toplam 62 höyük, 8 tepe yerleşmesi, 22 yamaç yerleşmesi, 16 düz mekân yerleşmesi, 11 kale, 17 Paleolitik buluntu, 6 kaya oyuğu mezarı, 6 mezarlık, 3 doğal mağara, 2 kireçtaşı ocağı, 1 su kanalı, 1 su kemeri tespit edilmiştir (KTB, Türkiye Turizm Stratejisi).

Gerek ülkemizde ve gerekse dünyada uzun yıllardır süregelen geleneksel turizmin hâkimiyetini kırmak kolay değildir. Ancak birçok yönden daha faydalı olan alternatif turizme yönelmede de daha fazla zaman kaybedilmemelidir. Bu yolda önemli engeller yok değildir. 1980’lerde başlayan Türkiye turizm hamlesinden sonra alternatif turizm sıkça gündeme gelmektedir. Ancak hem Türkiye’ye gelen turistlerin ağırlıklı olarak her şey dâhil konaklama tercihidenden kaynaklanan sorunlar, hem de gerek var olan pazarlar ve gerekse yeni pazarlara sunulan kültürel ürünün karakterinin uzun süredir değişmemesi, bu alanda önemli sorun başlıkları olarak görülmektedir” (Gülcan, 2010: 100).

Son yıllarda ülkeler turizm potansiyellerini en verimli bir şekilde kullanarak ve değişen şartlara göre yeni stratejiler üreterek dünya turizm gelirlerinden daha fazla pay alabilmek için sürekli bir rekabet içine girmişlerdir. Böylece alternatif turizm kavramı ön plana çıkmıştır. “Alternatif turizmin ortaya çıkmasında hızla kirlenen ve betonlaşan kıyıların kurtarılması ve yeniden doğal şekline kavuşturulması, turizmin daha

geniş alanlarda çeşitlendirilmesi etkili olmuştur. Bunun yanında, alternatif turizmin çıkış sebepleri ile ilgili olarak bazı görüşler ileri sürülmüştür. Bunların başlıcaları turizm potansiyellerinin azalması ve özelliklerinin bozulması, sürdürülebilir turizm anlayışı, turizmin yıl boyu sürmesi ve bu anlayışının gelişmesi, geleneksel turizm anlayışından sıkılma ve farklı beklentilere girme, turistlere farklı turizm etkinlikleri sunmadır. Alternatif turizme yönelmenin diğer bazı sebepleri ise turizm sektöründe kaynaklarının azalması, turizm pazarının genişletilerek karı artırma ihtiyacının duyulması, çevrenin kirlenmesiyle doğal dengenin bozulması ve bunun sonucunda turist çeken özelliklerin azalması, kırsal alanların değerlendirilmesi" (Uygur ve Baykan, 2007: 32) şeklinde sıralanabilir.

Gün geçtikçe daha çok önem kazanan alternatif turizm faaliyetleri turizme kalite kazandıracığı gibi, ülkemizin dünya turizminde hak ettiği yere gelmesinde de etkili olacağı düşünülmektedir. Nitekim "kitle turizminin yer ve zamanda yoğunlaşması, ulaşım imkânlarını zorlaması, kıyılarda yoğunluğun artması gibi sebeplerle çevre kirliliğini en aza indirmek, değişen tatil istek ve eğilimlerini karşılamak için son yıllarda turizmin çeşitlendirilmesi çalışmalarında önemli artışlar yaşanmıştır. Alternatif Turizm adı altında çeşitli istek ve eğilimleri dikkate alan, sağlıklı bir çevre bilincini önceleyen Özel İlgi Turizmi türleri geliştirilmiştir. Bu tür turizmde, seyahate katılanlar az sayıda gruplar halinde veya bireysel olarak seyahat ederler. Bu gezginler, eğitilmiş ve varlıklı kişilerdir, doğaya duyarlıdırlar, yöre halkıyla ilişki kurmak isterler ve yöre halkının çıkarlarını gözetirler. Alternatif Turizm bağlamında; doğa temelli, eğitim amaçlı, hobilere, kültüre dayalı turizm çeşitleri geliştirilmiştir. Doğa ve Spor amaçlı çok sayıda sportif etkinliği içeren turizm türlerine talep her geçen gün artmıştır. Alternatif Turizm kitle turizminin rakibi olarak yaratılmamıştır. Temel amaç, bireylerin çeşitli güdülerini, sosyal, kültürel, psikolojik gereksinimlerini karşılayabilmenin yanı sıra dünyada turizm yapılabilir alanlar çoğaltılamayacağı için doğal kaynakları turizmde koruyarak kullanabilmek olmuştur" (Kahraman, 2010: 67).

Türkiye'de çok zengin turizm kaynaklarının varlığı insanlarımız için büyük bir şanstır. Zengin turizm potansiyelimizden gereği gibi yararlanmamamızın en önemli sebeplerden biri tanıtım eksikliğidir. Bu eksiklik giderildiği takdirde turizmin ülke ekonomisine olan katkısı da artacaktır. Çünkü turizmin; konaklama yerlerinde, organizasyon kuruluşlarında, ulaşım ve inşaat sektöründe, ticari kuruluşlarda, kısaca turistlerin harcama yaptığı her yerde istihdam imkânı bulanlara gelir kaynağı olduğu ve dolayısıyla ülke ekonomisine büyük katkılar sağladığı genel kabul görür.

2. ALTERNATİF TURİZMİN YARARLARI

Yapılan araştırmalarda büyük faydaları fark edilen alternatif turizm türlerine büyük ilgi gösterildiği ve daha çok önem verilmeye başlandığı ortaya çıkmaktadır. Bu araştırmalardan birinde ilginç sonuçlara varılmıştır. Söz konusu araştırmada alternatif turizm şekilleri ve GDK (güneş-deniz-kum) olarak nitelendirilen turizme yönelimlerde şöyle bir tablo ortaya çıkmıştır: GDK tatillerinin Turizm etkinliklerindeki payı 2002'de % 62 iken 2004'te % 39'a gerilemiştir. Kültürel etkinliklerin oranı ise 2002 yılında % 12 iken % 23 çıkmıştır. Sağlık turizminde de artış % 3,7'den % 7'ye çıkmıştır. Gene aynı araştırmada Hafta sonu turizm etkinlikleri % 2'den % 6'ya yükselmiştir. Aynı değişimler dünya genelinde de söz konusudur. Bu değişimler kitlelerin alternatif turizme yöneldiğini göstermektedir. Yani kısaca 3S diye anılan (deniz, güneş, kum) geleneksel üçlünün yerini, giderek 3E diye anılan (eğlence, eğitim, heyecan) turizm çeşitlerinin aldığı görülmektedir (Yeşiltaş ve Öztürk, 2008: 5).

Dünya genelinde turizm faaliyetlerinin gün geçtikçe değişen alanlara kaymakta olduğunu, özellikle yeni mekânlar ve alternatif turizm türlerine olan ilginin arttığını çeşitli araştırmaların sonuçlarından anlamak mümkündür. Bunun bir sonucu olarak turizme katılan insanlar tarafından yeni bölgeler tercih edilmekte, yeni turizm ürünlerine olan talep artışı buna paralel olarak gelişim göstermektedir (Kılıç ve Kurnaz, 2010: 44).

Gittikçe yaygınlaşan alternatif turizmin GDK (Güneş-Deniz-Kum) turizmi olarak nitelenen ve sadece kıyılarda yoğunlaşan turizm şeklinden farklı olarak birçok yararları bulunmaktadır. Bu yararların başlıcalarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- Alternatif turizm, geleneksel turizmle nüfusun kıyı kesimlerine dengesiz ve sağlıksız bir şekilde yığılmasına yol açmasını önleyerek ülkenin nüfus dağılımının yapay bir zorlamayla olumsuz yönde etkilenmesini, dengesiz ve istikrarsız göçlere sebep olmasını önler.
- Alternatif turizm faaliyetlerini tercih edenler daha sosyal, eğitilmiş, meraklı, daha bağımsız hareket edebilen, araştırma ve inceleme ruhuna sahip, gezdiği yerlerde daha çok para ve zaman harcayan; doğal, tarihi ve kültürel mirası koruyan ve saygı gösteren, yerel halka daha ilgili ve toplu gezileri benimseyen ve tercih eden kişilerdir. Bu faaliyetlerine katılanların toplumsal statüleri, diğer turistik etkinliklere katılanlara göre daha yüksektir (Uygur ve Baykan, 2007, S. 2: 39).

- Alternatif turizmde kültürel geziler ön plandadır. Bu turlardan, olağanüstü haller dışında vaz geçilmez.
- GDK (güneş, deniz, kum) olarak bilinen ve sınırlı bir alanda gerçekleştirilen, daha çok eğlenme ve dinlenmeyi amaçlayıp çoğu zamanı otelle deniz arasında geçen istikrarsız bir yapıya sahiptir. Bu yüzden haksız rekabet ve siyasi nedenlerle önemini kaybedip terkedilebilir. Alternatif turizm, ise öğrenme, sosyal ve kültürel aktivitelere yönelik daha farklı etkinlikleri amaçlayan daha istikrarlı bir yapıya sahiptir.
- Alternatif turizm, zaman zaman oluşan olumsuz sosyal ortamlardan ve global sermaye dalgalanmalarından, daha az etkilenir.
- Alternatif turizm, yerel, doğal ve kültürel mirasın etkinliğini artırarak turizmi daha geniş alanlara yayar. Böylece daha geniş kitlelerin sosyal, ekonomik ve kültürel seviyelerini yükseltir.
- Alternatif turizm faaliyetlerinin belli bir süre ile sınırlı yani geçici olmayıp zaman ve mekâna bağlı olmayan sürekli bir özelliği vardır.
- Bu çeşit turizm faaliyetleri yeni iş imkânları ortaya çıkararak hem turizm faaliyetlerine ek katkılar sağlar hem de Türkiye gibi insanların sosyal güvenceleri ile ilgili olarak problemler yaşanan ülkelerde, bu sektörde çalışan insanların mevsimlik olarak değil, sürekli çalışmasına sebep olur.
- Taleplerde alternatif faaliyetlere yönelerek arz-talep dengesini oluşturur. Sürekli kullanılan turizm kaynaklarının yıpranıp yok olmalarını önleyerek turizm değerlerini korur ve ömürlerinin uzamasını sağlar,
- Ülkeleri bütün yönleriyle tanıtır ve sevdendirir, halklarının yakınlaşmasını sağlar.
- Alternatif turizmde turistler, doğaya, çevreye, tarihsel ve kültürel mirasa karşı daha duyarlıdırlar. Dünya ülkelerinin ortak miraslarını öğrenme ve koruma istek ve eğilimleri daha fazladır.
- Alternatif turizme yönelenler, yüksek satın alma gücü ve genelde daha eğitilmiş olmaları nedeniyle daha farklı bölgelere yüksek katma değer sağlarlar.
- Alternatif turizm çeşitleri, sürdürülebilirlik ilke ve politikalarıyla geliştirildiğinde turizm değerlerinin küreselleşme karşısında yok olmasını engelleyici bir özelliğe sahiptir.

Turizm, bütçesi açık veren ülkelerin bu açığı kapatması için başvurduğu seçeneklerden biridir. Özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin turizm pazarından aldıkları payı arttırmaları, ancak sundukları turizm hizmetlerini ve ürünlerini çeşitlendirmeleri ile mümkün olmaktadır. Turizm hizmet ve ürünlerinin çeşitlendirilmesinden kasıt, alternatif turizm faaliyetlerinin geliştirilmesi ve her yönden daha faydalı olan bu turizm faaliyetlerinin gelişmesini önleyici engellerin kaldırılmasıdır (Öztürk ve Yazıcıoğlu, 2002, S. 2: 183-195).

3. ALTERNATİF TURİZM ÇEŞİTLERİ

Uzun süre zaman ve mekânla sınırlı olarak gerçekleştirilen geleneksel turizm faaliyetlerine karşılık, senenin tamamında ve çok daha geniş alanlarda yayılma imkânı bulunan alternatif turizm, çok zengin çeşitler ve alternatifler içererek hızla yayılmaya devam etmektedir. Aşağıda çeşitli alternatif turizm şekilleri ve Türkiye'deki yayılış alanları kısaca tanıtılmıştır.

3.1. Akarsu Turizmi

Yurdumuzda çok çeşitli özelliklere sahip zengin bir akarsu ağı vardır. Akarsuların çoğu "akarsu turizmi" denen yüzme, rafting, kano, ve nehir kayağı gibi su sporları için çok elverişli ortamlardır. Türkiye'de özellikle Çoruh, Köprü, Manavgat, Dim, Zamantı, Göksu ve Fırat nehirleri olmak üzere birçok akarsu su sporlarına uygundur. Aynı zamanda akarsularımızın yakın çevreleri önemli rekreasyon alanlarıdır. Akarsu turizmi, önemli doğa turizmi dallarından biridir. Zengin tarihi, kültürel ve doğal turizm potansiyeline sahip olan Türkiye'de akarsu turizmi söz konusu alanlardaki turizm türleriyle uyumlu bir bütünlük oluşturabilir. Ayrıca Türkiye'de zengin akarsu turizmi potansiyelinden yeterince yararlanmak için çok büyük yatırımlara da gerek yoktur. Bütün bu sebeplerden dolayı akarsu turizmi potansiyelinden daha kapsamlı olarak yararlanmanın yolları mutlaka aranmalıdır.

3.2. Dağcılık ve Kış Turizmi

Temiz havası, manzarası ve buralarda yapılan çeşitli etkinliklerle dağlara yönelik olarak gerçekleştirilen alternatif bir turizm şeklidir. Yoğun iş ortamı, trafik ve çevre kirliliğinin oluşturduğu stres ortamından uzaklaşmak için insanlar en çok doğal ortam alanlarından dağlara yönelmektedirler.

"Ülkemiz yüzölçümünün yarısından fazlasını Beydağları, Bolkar dağları, Aladağlar, Munzur dağları, Cilo ve Sat dağları ile Kaçkar dağlarının oluşturduğu ve yükseltisi 1500 ile 3000 m'ler arasında değişen dağlarla kaplıdır. Ayrıca Nemrut, Süphan, Ağrı, Erciyes, Hasan Dağı gibi volkanik dağların varlığı

da ülkemizin doğal potansiyelini artırmakta ve dağlık alanlardan turizm amacıyla yararlanmayı adeta zorunlu kılmaktadır (Akova, 2000, S. 8: 71-84).

Türkiye, kısa mesafelerde bile büyük farklılıklar gösteren çok çeşitli yer şekilleri, iklim, bitki örtüsü, hayvan toplulukları, yaylalar, zengin av ve yaban hayatı, buzul ve buzul izleri, sirk gölleri gibi varlıklara sahiptir. Hemen her bölgede rastlanan çeşitli yükseltide temiz havasıyla birer oksijen depoları olan dağlarda dağ tırmanışları ve dağ yürüyüşleri yapılabilir. Bu alanlardaki eşsiz manzaralar insanı büyüler. Yazın bile üzerinde kar eksik olmayan yüksek dağlar özellikle kışın kış turizminin canlı olduğu yerlerdir. Bu dağlarda kurulan tesislerde başta kayak olmak üzere kış sporları yapılmaktadır. Faal olan başlıca kış turizmi merkezlerinin bulunduğu dağlar Uludağ (Bursa), Erciyes (Kayseri), Palandöken (Erzurum), Sarıkamış (Kars), Ilgaz (Kastamonu-Çankırı), Kartepe (Kocaeli), Saklıkent (Antalya) ve Davraz (Isparta)'dır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türkiye Turizm Stratejisi, 2016).

3.3. Yer Şekilleri Turizmi

Yer şekillerine dayalı turizm çeşitliliği açısından da Türkiye çok önemli potansiyeller sahiptir. Bu alanda dağlık alanların temiz havası, klimatik istasyonları, krater ve krater gölleri, manzaraları, daimi karlar buzular ve buzul izleri, sirk gölleri, kayak ve sayfiye alanları, flora ve fauna zenginlikleri ve yaylaları ilgi odaklarıdır. Bunun dışında vadiler, mağaralar, peribacaları, travertenler, obruklar, düdenler ve diğer karstik şekiller ilk akla gelen turizm kaynaklarıdır.

3.4. Av Turizmi

Av turizmi, avcı niteliklerine sahip kişilerin avlanma amaçlarını gerçekleştirmek için belirlenmiş kurullarla yaptıkları etkinliklerdir. Yaban hayvanlarının avlanmaları izne bağlıdır. Avlanacak hayvanların cinsi ve ne zaman avlanacakları Merkez av Komisyonu tarafından tespit edilir. Avlanmasında sakınca olmayan hayvan türleri bedeli karşılığında avcılarının hizmetine sunulur.

Türkiye'de coğrafi şartlar flora ve faunasıyla av turizmine uygun olanaklar sunmaktadır. Av Turizmi ve avcılık 4915 sayılı "Kara Avcılığı Kanunu" ve bu Kanuna dayanılarak çıkartılan 08.01.2005 tarih ve 25694 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Yerli ve Yabancı Avcıların Av Turizmi Kapsamında Avlanmalarına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" ile icra edilir. 6831 sayılı "Orman Kanunu" hükümleri kapsamında Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğüne belirlenen esaslar dâhilinde yürütülür. Bu esaslara uyularak geliştirilecek olan av turizmi bir alternatif turizm türü olarak ülke ekonomisine katkıda bulunacaktır (http://www.ktbayatirimisletmeler.gov.tr/alternatif-turizmturleri.html/av_turizmi).

3.5. Foto Safari Turizmi

Fotoğraf sanatı meraklılarının gerçekleştirdikleri turizm çeşididir. Fotoğrafçılık bir sanat dalı olup fotoğraflar, turizm faaliyetlerinin gerçekleştiği bölgelerdeki doğal güzellikler, ilginç manzaralar, günlük yaşam tarzları, kültürel ve folklorik özellikleri yansıtan kareler olarak ilgi çeker. Foto safari açısından Türkiye'nin hemen her köşesi yerli ve yabancı gezginlerin ilgisini çeken manzaralarla doludur.

3.6. Spor Turizmi

Gerek yurt içindeki ulusal ve mahalli sportif mücadeleler gerekse yurt dışındaki Dünya Kupası ve Olimpiyat oyunları için çok sayıda insan yer değiştirip turizm faaliyetleri içinde yer almaktadır. Bu insanlar yalnızca sportif faaliyetleri izlemekle kalmayıp gittiği yerlerde diğer turizm faaliyetleri içinde de yer almaktadırlar. Büyük yatırımlar gerektirmeyen bu alternatif turizm faaliyetlerine önem verilmelidir.

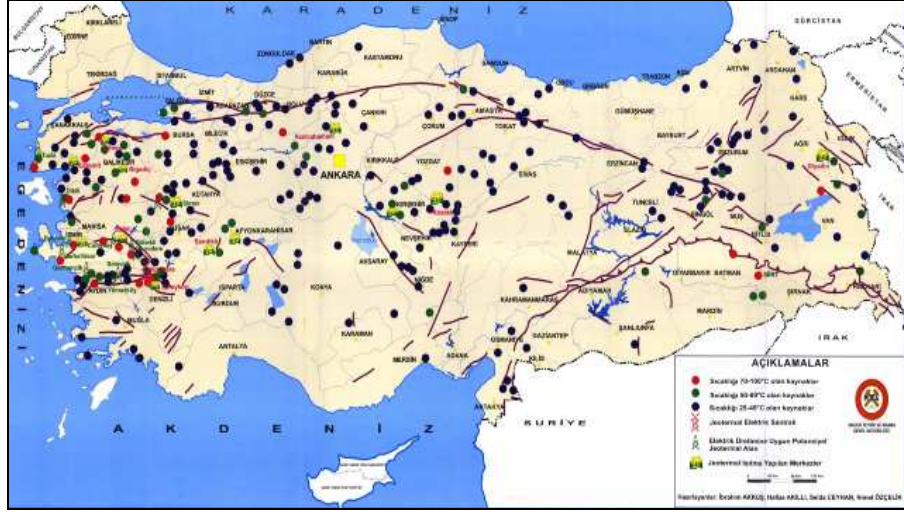
3.7. Sağlık ve Termal Turizm

Termal Turizm, mineral içeren sıcak su banyosu, çamur banyosu ve içme gibi çeşitli kullanım şekilleriyle beraber iklim, fizik tedavi ve rehabilitasyon, idman, psikoterapi ve diyet gibi destekleyici tedavilerin birleştirilmesi ile yapılan tedavi tatbikleri ile beraber, bu kaynakların eğlenme ve rekreasyon amaçlı kullanımı ile oluşan turizm türüdür.

Ülkemizin sağlık alanında dünyanın ileri gelen ülkeleriyle yarışabilecek derecede sağlık hizmetlerini daha ucuz ve kaliteli bir şekilde verdiği için dünyanın birçok yerinden bu sağlık hizmetlerinden yararlanmak için hastalar gelmektedir. Son yıllarda devlet eliyle gerçekleşen sağlık hizmetlerinin yanında özel kuruluşların da bu alanda ciddi yatırımlarda bulunması sektördeki şartları daha da iyileştirmiştir. Bu amaçla gelenler hem tedavi olmakta hem de tatil amaçlı vakit geçirmektedirler. Dünyada gayet iyi bir konumda olan sağlık turizmi potansiyeli, tanıtım, eğitim ve alt yapıdaki bazı olumsuzlukların giderilmesi ile Türkiye'yi rakipsiz bir sağlık turizmi merkezi haline getirebilir.

Türkiye jeotermal kaynaklar bakımından dünyanın önde gelen ülkelerinden biridir. Alp-Himalaya genç dağ kuşağında ve aktif tektonik bir arazide bulunan Türkiye'de 2000'den fazla kaynaktan çıkan sular, kaynak hacimleri, ısı dereceleri, fiziksel ve kimyasal özellikleri bakımından üstün niteliklere sahiptirler. 20-

110 derece arasında değişen sıcaklıkları ve 500 lt/sn'ye kadar ulaşan debileriyle bu sular, kalite ve potansiyelleri itibarıyla bu alanda dünyanın en zengin 7 ülkesi arasında değerlendirilmektedir. Termal sularımız doğal çıkışlı olup içindeki eriyik mineral, tuz ve element yönünden zengindir. Ülkemizde çok sayıda kaplıca tesisi bulunmaktadır. Çeşitli ve yüksek mineralli bu şifalı su kaynakları zengin tarihi, kültürel ve doğal değerlerle iç içe ideal bir turizm ortamı oluşturmaktadır.

Şekil 1: Türkiye'de Termal Kaynaklar (Kaynak, KTB).

Termal turizmin bazı yararları şöyle belirtilmiştir:

- Yılın tamamında turizm faaliyetlerine açıktırlar.
- Turizm tesislerinde doluluk oranı fazladır.
- Çok sayıda kişiye iş imkânı sağlarlar.
- Başka turizm şekilleriyle kolayca uyum sağlayarak turizmde dengeyi sağlarlar.
- Hem sağlık, hem de eğlence ve dinlenme imkânları oluştururlar.
- Yatırım masraflarını kısa sürede çıkararak karlı ve rekabet gücü olan faaliyetlerdir.

Kültür ve turizm Bakanlığı'nın 2010 verilerine göre Türkiye'de 100 tane termal turizm tesisi ve 29727 yatak kapasitesi tespit edilmiştir. Bugüne kadar ülke genelinde 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu uyarınca ilan edilen 5 Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi ile 73 adet Termal Turizm Merkezi tespit edilmiştir (<http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/TR,9872/alternatif-turizmturleri.html>/Sağlık ve Termal turizm).

3.8. Golf Turizmi

Türkiye, son yıllarda birbiri ardı sıra faaliyete geçen uluslararası özellikle golf tesisleri hizmete girmiştir. Golf turizmi merkezlerinde gerçekleştirilen turnuvalarla bu turizm şekli ulusal ve uluslararası alanda hareketlilik göstermektedir. Antalya, Muğla, Ankara ve İstanbul illeri golf turizminde en hareketli merkezlerdir. Özellikle bu alanda gerek golf tesisleri gerekse tarihi, doğal ve kültürel turizm özelliklerinin iç içe olması bakımından Antalya'ya 30 km mesafedeki Belek Beldesi mükemmel bir golf turizm merkezini oluşturmakta olup uluslararası turnuvalarda başı çekmektedir. Spor ve konaklama tesisleri, yoğun ziyaretçisi ve diğer alternatif turizm imkânlarıyla uluslararası ödüle sahip bir golf turizmi merkezidir.

Türkiye'de Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca belgelendirilen 10 adet yatırım belgeli tesis, 15 adet işletme belgeli tesis bulunmaktadır. Bakanlık, bu turizm alanına yönelik Antalya, Aydın, Muğla, Mersin ve Nevşehir illerinde 29 adet golf alanı planlanmış olup yaklaşık 25.000 yatak kapasitesi hedeflenmektedir. Bu tesislerin bazıları faaliyete geçirilmiş, bazıları ise halen yatırım aşamasındadır (<http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/alternatif-turizm-turleri.html>/Golf Turizmi).

Şekil 2: Belek (Antalya) Golf Turizmi Merkezi.

3.9. Botanik Turizmi

Yeryüzünde zengin relik ve endemik bitli türlerinin bulunduğu alanlar turizm faaliyetlerinin canlı olmasının sebeplerinden biridir. Orta kuşakta yer alması, farklı iklim tiplerinin görülmesi, geçmiş devirlerdeki iklim değişiklikleri, etrafının denizlerle çevrili olması, iklim yer şekillerinin kısa mesafelerde önemli değişikliklere sebep olduğu Türkiye, dünyanın en zengin ve çeşitli bitki topluluklarının yer aldığı coğrafyalardan biridir. Yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre, bütün Avrupa'da yer alan bitki sayısı 12 bin, sadece Türkiye'de 9 bindir. Yalnızca belli bir bölgede yaşam imkânı bulan endemik türlerin sayısı bütün Avrupa'da 2.750 civarında iken bu miktar Türkiye'de 3 bindir. Bitki çeşitliliği bakımından da Türkiye dünyanın sayılı bölgelerinden biridir ([http://www.sosyaldeyince.com/bilgi-kutusu/Botanik Turizmi](http://www.sosyaldeyince.com/bilgi-kutusu/Botanik_Turizmi)).

3.10. Çiftlik Turizmi

Çiftlik turizminin ortaya çıkmasının temel sebebi, şehir hayatının olumsuzlukları içinde bunalan insanların doğal ortamlara olan özlemleridir. Aşırı kalabalıklaşan şehirlerde çevre kirliliği, trafik, barınma gibi sorunların büyük sıkıntılar oluşturması insanları sessiz ve daha bağımsız yaşama alanı olan kırsal kesimlere yöneltmiştir. Bu yüzden son yıllarda şehirlere yığılan insanlarda kırlara yönelik bir ters göç olgusu görülmektedir. Bu hareket de insanların alternatif turizm çeşitlerinden çiftlik turizminin belirlenmesine sebep olmuştur. Çiftlik turizminin yedi çeşidi vardır. Bunlar Tarımsal büyük Çiftlikler, Özel Çiftlikler, Tarihi Yöre Çiftlikleri, Çalışma Çiftlikleri, Sportif ve Rekreasyonel Çiftlikler ve Çiftlik Ormanı İşletmeleri ([www.slideshare.net/Çiftlik Turizmi](http://www.slideshare.net/Çiftlik_Turizmi), Botanik Turizmi).

3.11. Hava Sporları Turizmi

Türkiye, Yamaç paraşütü, yelken kanat, paraşüt, balon, planör, model uçak gibi hava sporları bu alanlara ilgi duyanlar için zengin olanaklara sahip bir alandır. Özellikle yamaç paraşütü Fethiye-Babadağ'da, balon etkinlikleri Kapadokya'da zirve yapmakla beraber dağlık ve engebeli topografyası ile Türkiye'nin hemen her yöresinde bu sporun yapılmasına uygun alanlar rastlamak mümkündür.

3.12. İnanç Turizmi

Kutsal mekânların çeşitli dinlere mensup mensup turistlerce ziyaret edilmesi inanç turizmi olarak tanımlanmaktadır. Yerleşme tarihi boyunca çok çeşitli inançlara mensup topluluklara vatan olmuş olan Türkiye, hemen her inanca sahip olan insanların meydana getirdiği eserlere ev sahipliği yapmıştır. Dolayısıyla inanç turizminin gelişmesi için zengin kültürel turizm potansiyelleri vardır.

Türkiye'de bu alternatif turizm şeklinin geliştirilmesi ile ilgili çalışmalar, 1995 yılında başlamış ve bu amaçla Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından İnanç Turizmi Projesi gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda günümüze kadar ulaşan önemli dini turizm değerleri yerel kurum ve kuruluşların desteği ve işbirliği ile restore edilip çevre düzenlemeleri, alt yapıları, tanıtım, ulaşım ve organizasyon hizmetlerinin iyileştirilmesi yapılarak ziyaretçi sayıları buna bağlı olarak döviz girdilerinin artırılması hedeflenmiştir ([www.slideshare.net/MikailKara/İnanç Turizmi](http://www.slideshare.net/MikailKara/İnanç_Turizmi), 1998: 24-25).

Bu amaçla Türkiye'de bulunan çok sayıdaki dini turizm değerlerinden, dini değer taşıyan ve yoğun ziyaretçi akımına uğrayan mekânlar, sanat değeri yüksek olan yapılar mimari bakımından özel niteliklere

sahip olan, kolay ulaşılabilir bir konumda bulunan ve tur organizasyonları kapsamına giren belirli ve önemli merkezler tespit edilmiştir. Bu amaçla kurulan kurul söz konusu bu özellikleri göz önüne alıp Türkiye’de birçok dini turizm merkezini tespit ederek çeşitli kurum ve kuruluşlardan alınan ödeneklerle belirlenen noksanlıkların giderilmesi ve turizme daha elverişli hale getirilmeleri için çalışmaktadır ([http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/İnanç Turizmi](http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/İnanç_Turizmi)).

3.13. İpek Yolu Turizmi

Eski dünya karalarını ortasında, elverişli iklimi, zengin yeraltı ve yer üstü kaynaklarından dolayı insanlığın ilk devirlerinden itibaren dünyanın en hareketli alanlarından olan Anadolu, birçok tarihi yolun kavşak noktalarından biri olmuştur. Bu yolların en önemlilerinden biri de tarihi İpek Yolu’dur. Asya’nın doğusundan başlayıp batıya doğru birçok güzergâhı takip eden İpek Yolu Anadolu üzerinden Avrupa’ya uzanmıştır. İpek Yolu Anadolu’nun kuzey orta ve güney kesimlerinden geçtiği alanlarda eski ve orta çağların çok önemli şehir ve limanlarını canlandırmıştır. Bu yolların güzergâhında, birkaçı bugün de ayakta kalabilen kervansaraylar (hanlar) yapılmıştır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın, “İpek Yolu Projesi” ile çoğu kendi kaderine terkedilen hanların (kervansarayların) korunması ve yaşatılarak “Tarihi İpek Yolu” nun canlandırılması planlanmıştır. Bu amaçla ana tur güzergâhları ile çakışan ve İpek Yolları üzerinde yer alan 11 kervansaray belirlenmiştir. Bunlar;

- 1-Sultan Hanı (Aksaray)
- 2- Sarı Han (Nevşehir)
- 3- Şarapsa Han (Antalya)
- 4- Ak Han (Denizli)
- 5- Ağzıkara Han (Aksaray)
- 6- Alara Han (Antalya)
- 7- Silahtar Mustafa Paşa Kervansarayı (Malatya)
- 8- Çardak Han (Denizli)
- 9- Susuz Han (Burdur)
- 10-İncir Han (Burdur)
- 11-Alay Han (Aksaray) ‘dır ([http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr//İpek Yolu Tur.](http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr//İpek_Yolu_Tur.)).

3.14. Kongre Turizmi

Kongre turizmi; İnsanların ikamet ettikleri ve iş yerleri dışında uzman oldukları sahalarda ve mesleklerde bilgi paylaşımı maksadıyla toplanmalarından dolayı oluşan seyahat konaklama, olay ve ilişkilerin tümüdür. Yani kongre, sempozyum, çalıştay gibi amaçlarla gerçekleştirilen turizm şeklidir. Coğrafi konumu itibarıyla dünyanın merkezinde yer alan Türkiye bu alanlarda yapılacak etkinlikleri, için ideal bir yerdir. Farklı kültürler arasında yer alması, ulaşım kolaylığı ve bu alandaki alt yapı tesisleriyle kongre turizminin gözde mekânlarından biridir.

3.15. Kuş Gözlemciliği Turizmi

Kuş gözlemciliği turizmi kuşları gözleme ve tanıma amacıyla yapılan bir alternatif turizm şeklidir. Orta kuşakta, soğuk, sıcak, nemli ve kuru iklim bölgeleri arasında yer alan Türkiye bulundurduğu geniş sulak nemli alanlarıyla çok önemli kuş göç yolları üzerinde bulunmaktadır. Göçleri esnasında bu uygun alanlar kuşların beslenmesi barınması, üremesi ve dinlenmesi açısından çok uygun alanlardır. Bu bakımdan Türkiye’de kuş gözlemciliği hızla gelişmektedir. Çok çeşitli kuş türünün barındığı ülkemizin önemli sulak alanlarında çeşitli tesisler kurularak bu alana canlılık kazandırılmaya çalışılmaktadır.

En çok ilkbahar ve sonbahar aylarında görülen kuş göçlerinin önemli geçiş noktaları İstanbul ve Çanakkale Boğazlar, Adana, Hatay, Gaziantep, Artvin, Rize ve Kars yöreleridir. Bu geçiş alanlarında görülen bazı endemik türler kuş gözlemciliği açısından büyük önem taşımaktadır. Çevre koşullarına oldukça duyarlı olan kuşlar, orman kaybının, sulak alan tahribatının ya da fazla tarım ilacı kullanmanın etkilerinin önceden habercisi olabilirler. Bundan dolayı kuş gözlemciliği, sağlıklı ve kapsamlı bir çevre koruma stratejisi unsurlarıdır (<http://www.sosyaldeyince.com/> Kongre turizmi ve Kuş Gözlemciliği). Yurdumuzdaki en önemli kuş alanları akarsular göller, nemli sulak alanlar ve deniz kenarlarıdır.

3.16.1. Botanik Turizmi

Farklı iklimlerin görülmesi, büyük kara parçaları arasında doğal bir köprü konumunda olması, engebeli bir jeomorfolojik yapıya sahi olması gibi nedenler Türkiye topraklarının yeryüzünde nadir olarak görülen bitki türleri sahası olmasına neden olmuştur. Özellikle endemik türler açısından Türkiye yeryüzünün sayılı alanları arasındadır. Avrupa’nın tamamında görülen endemik bitki sayısının toplamı 2.750 adet iken bu sayı Türkiye’de 3.000 adettir. Bu bitkileri doğal ortamında görmek için yapılan botanik

turizmi Antalya başta olmak üzere ülkenin birçok yerinde gelişme göstermektedir (<http://www.sosyaldeyince.com/> Botanik Turizmi).

3.16.2. Mağara Turizmi

Türkiye'nin her bölgesinde hemen irili ufaklı pek çok mağara yer almaktadır. Özellikle karstik alanların geniş yer tuttuğu Toroslar mağara oluşumları bakımından uygun çok uygun alanlardır. Bu bakımdan mağara zenginliği bakımından Akdeniz Bölgesi önde gelir. Şimdiye kadar tespit edilmiş olan Türkiye'deki en uzun mağara 16 km uzunluğunda bulunan Isparta İli sınırlarında yer alan Pınarözü Mağarası'dır. En derin mağara ise 1880 m derinliğinde Anamur'un kuzeyinde yer alan Çukurpınar Düdeni Mağarası'dır. Türkiye'deki mağaraların çoğu henüz keşifleri yapıp ziyarete açılmamışlardır. Araştırmaları yapılan mağara sayısı 800 civarında olup bunlardan sadece 30 kadarı turizme açılmıştır.

Çok önemli turizm değerleri olan mağaraların turizme açılması için özenle hazırlanacak projeler çerçevesinde, doğal dengenin bozulmadan içerilerinde ve çevrelerinde çeşitli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Turizme Açılan Mağaralar şunlardır: ([http://www.ktbtyatirimisletmeler.gov.tr/Mağara Turizmi](http://www.ktbtyatirimisletmeler.gov.tr/Mağara_Turizmi)).

Buzluk - Ağrı	Köşekbükü - İçel
Damlataş - Antalya	Yarımburgaz - İstanbul
Dim - Antalya	Yediuyurlar - İzmir
Karain - Antalya	Eshab-ı Kehf - Kahramanmaraş
Yalandünya- Antalya	Mencilis - Karabük
Zeytintaşı - Antalya	Dupnisa - Kırklareli
Gürcüoluk - Bartın	Tınaztepe - Konya
İnsuyu - Burdur	Fosforlu- Muğla
Oylat - Bursa	Yerküpe- Muğla
Tuz- Çankırı	İnatlı - Sinop
Kaklık - Denizli	Çalköy - Trabzon
Keloğlan (Dodurgalar) -	Cehennemagzı-Zonguldak
Denizli	Gökgöl-Zonguldak
Karaca - Gümüşhane	Eshab-ıKehf - İçel -
Zindan - Isparta	Cennet Obruğu-İçel

3.16.3. Su Altı Dalış Turizmi

Türkiye'de sualtı dalış etkinlikleri izin verilen alanlarda bu etkinliğe uygun donanımına sahip olmak, rehber eşliğinde ve belirli derinliklere dalmak gibi şartlarla müsaade edilir. Üç tarafı denizlerle çevrili ve ilkçağlardan beri dünyanın en hareketli suyolları üzerinde yer alan ülkemiz kıyılarında su altı dalış turizmi için son derece zengin kaynaklara sahiptir. Türkiye'yi çevreleyen denizlerde çok zengin ve önemli batıklar yatmaktadır. Kıyılarımızda yer alan başlıca dalış bölgeleri Antalya, Kemer, Tekirova, Kalkan, Patara Kanyonu, Manavgat, Kaş, Finike, Balıkesir, Datça, Marmaris, Bodrum, Çanakkale, Saroz Körfezi, Gökçeada, Bozcaada ve Mersin'de yer almaktadır ([http://www.ktbtyatirimisletmeler.gov.tr/Sualtı Dalış Turizmi](http://www.ktbtyatirimisletmeler.gov.tr/Sualtı_Dalış_Turizmi)).

3.16.4. Yat Turizmi

Türkiye'nin etrafı büyük ölçüde denizlerle çevrilidir. Marmara Denizi ise birçok ülke yüzölçümünden daha büyük bir alan kapsamaktadır. Dolayısıyla Türkiye, yat turizmcilerinin kısa zamanda, çok farklı yerlerde yatçıların konaklayacakları koy, körfez, liman ve plajlara sahiptir. Konaklanan yerlerde hem GDK hem de doğal, tarihi ve kültürel turizm potansiyellerinden yararlanmak mümkündür. Yani bir yandan yapacağınız Mavi Yolculuklarla deniz ve kıyıların keyfini yaşarken, öbür taraftan kıyılarda yer alan eski çağların zengin tarihi kalıntıları, Anadolu'nun sıcakkanlı insanları ve kültürel farklılıklarına tanıklık edilebilir. Türkiye'nin bütün kıyılarında yat gezileri ve mavi yolculuklarla birbirinden güzel büyüleyici manzaralar ve kıyılarda ziyaretçilerini bekleyen sürprizlerle karşılaşılabilir.

Türkiye, adeta bir yat turizmi cennetidir. Kıyılarında uzun süren yaz mevsiminde sıcak ve bol güneşli günler, yüksek deniz suyu sıcaklığı, yatçılığa uygun rüzgâr sirkülasyonu, adım başı birbirinden güzel kıyı yerleşmeleri, muhteşem misafirperverlik, ilgi çekici yöresel ürünlerle karşılaşılır. Bu muhteşem kıyılarda, senenin büyük bir bölümünde hem denize girip kumda güneşlenmek hem de birkaç on kilometre içerideki karlı dağlarda kayak yapma imkânı bulmak dünyanın pek az yerinde rastlanabilen güzelliklerdir. Bütün bu olanaklar Türkiye'de yat turizminin yapılabileceği ideal bir konuma getirir.

Kıyılarımızda bu alternatif turizm faaliyetine hizmet edecek donanıma sahip birçok yat limanı bulunmaktadır. Daha çok Akdeniz ve Ege kıyılarında yoğunlaşan ve yat turizmine hizmet eden başlıca yat limanları rıhtım ve iskeleler Antalya, Kemer, Finike, Alanya, Fethiye, Göcek, Marmaris, Bodrum, Milas, Datça, Bozburun, Kuşadası ve İzmir kıyılarında yer almaktadır. Buralara büyük şehir ve turistik amacı ön planda olan havaalanlarıyla bağlantı kurulabilmektedir.

Bu turizm faaliyetlerine hizmet eden araçlardan biri de guletlerdir. Yıllarca balık avcılığı ve deniz ulaşımında kullanılan guletler, son zamanlarda pratik ve sanat ürünü özgün tasarımlarıyla yat turizminin hizmetine sunulmuşlardır. Tersanelerimizde inşa edilen ve deniz araçları teçhizatı ile donatılan, pratik kullanımlı olup en ücra koylara bile girebilirler. Küçük gruplara hizmet verebilen bu yerli deniz araçları rahatlığı ve konforu ile mavi yolculukların tercih edilen araçları olmuşlardır. Kiralanabilen ve yolcularına müstakil konaklama, eğlenme gibi hizmetleri sağlayabilen bu araçlar, yolculuklarda gruplar arasında sağladıkları yakınlık, dostluk, paylaşım, iş birliği gibi samimi ortam oluşturmaları bakımından yat turizminin vazgeçilmez unsurları olmuşlardır.

3.20. Yayla Turizmi

Plato ile eş anlamlı olarak da kullanılan yayla, değişik yükseltide yer alan ve akarsular tarafından derin bir şekilde yarılan düz veya hafif dalgalı arazi olarak tanımlanmaktadır (Hoşgören, 2014: 251). Yaylalar, son yıllarda rekreasyonel amaçlı olarak kullanılmaktadır. Günümüzde şehirlerde yaşayan insanların çevre kirliliğinden bunalıp doğal ortamlara yönelmektedirler. Yaylalar, kirlenmemiş havası, yazın en sıcak günlerde ferahlatıcı serinliği, billur gibi soğuk suları, çok çeşitli bitki örtüsüne sahip olması, doğanın tabii ortamlarında yetişen hayvanlardan elde edilen gıdaları, doğal meyve ve sebzeleri, flora ve fauna zenginlikleri, hidrografik güzellikleri, sosyal ve kültürel değerleri, çeşitli spor etkinlikleri, şifalı suları ve sahane manzaralarıyla bölgelerin turizm çekim merkezi ve gözde mekânlarıdır.

Şekil 3. Yayla Turizm Merkezleri (Kaynak: KTB).

Yaylaların saymakla bitmeyen bu güzellikleri yanında ülkemiz, uygun iklim koşulları, geleneksel hayat tarzı, dağcılık ve tırmanışlar, atlı doğa gezisi, trekking, yamaç paraşütü gibi etkinliklere son derece uygun yerlere sahiptir. Özellikle yüksek dağlık alanlar, yaz sıcaklarında insanların eğlendiği, dinlendiği ve hoşça vakit geçirdikleri alanlardır. Son yıllarda bu alternatif turizm türü yurt içi ve yurt dışı ziyaretçiler tarafından büyük ilgiyle karşılandığı ve geliştiği görülmektedir. Türkiye’de en tanınmış yaylaları şunlardır: ([http://www.sosyaldeyince.com/Yayla Turizmi](http://www.sosyaldeyince.com/Yayla_Turizmi)).

Antalya İbradı Maşata	Rize Anzer
Gaziantep İslâhiye Huzurlu	Rize Çamlıhemşin Ayder
Giresun Bulancak Bektaş	Rize Çamlıhemşin Ayder
Giresun Kümbet Yaylası	Sinop-Ayancık Akgöl
Giresun Yavuzkema	Sinop-Kozfındık, Bozarmut
Ordu Akkuş Argın	Sinop Türkeli Kurugöl
Ordu Aybastı Perşembe	Tokat Akbelen Yaylası
Ordu Aybastı Toygar Kabaktepe	Trabzon Akçaabat Karadağ
Ordu Çambaşı	Trabzon Araklı Pazarcık
Ordu Mesudiye Keyfalan	Trabzon Araklı Yeşilyurt
Ordu Mesudiye Yeşilce-Topçam	Trabzon Giresun Sis Dağı
Ordu-Fatsa-Çerkezler	Trabzon Maçka Şolma
Gümüşhane Kürtün Erikbeli	Trabzon Tonya Armutlu

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Turizmde mekân ve potansiyel yanında turizm faaliyetleri de büyük önem taşımaktadır. Özellikle kırsal alanlarda öne çıkan alternatif turizm faaliyetleri şehrsel alanlarda da görülebilmektedir. Türkiye'nin doğal, kültürel ve tarihi turizm kaynakları bakımından bir sıkıntısı yoktur. Ülkenin her tarafı çok çeşitli turizm potansiyelleri barındırmaktadır. Bu zenginliklere adım başı, ülkenin en ücra köşelerinde bile rastlamak mümkündür. Türkiye gibi iklim, yer şekilleri, flora, fauna ve hidrografik özellikler ile sosyal ve kültürel farklılıkların ve zenginliklerin zirve yaptığı bir ortamda alternatif turizme yönelmenin büyük faydaları olacaktır. Dolayısıyla bu kadar zengin turizm kaynaklarına sahip olan Türkiye'nin bu potansiyellerden yeterince yararlanabilmesi için alternatif turizmi geliştirilmesi, dünya turizminden daha fazla pay alma yarışı sürecinin yaşandığı bir dönemde ülke açısından büyük önem arz etmektedir.

Alternatif turizm faaliyetleri, nüfus göçünü frenleyeceği gibi dengesiz ve sağlıksız bir şekilde belli yörelere yığılmasını da önler. Bu faaliyetler, daha istikrarlı, daha geniş alanlarda ve uzun süreleri kapsayan özelliklere sahiptir. Bunun yanında turizm kaynaklarının yıpranıp yok olmalarını önleyerek turizm değerlerini korur ve ömürlerinin uzamasını sağlar.

Alternatif turizmin sadece turizmin yoğunlaştığı bölgelerde değil en ücra mekânlarda da turizmin gelişmesini, dolayısıyla bu bölgelerin de ülkedeki gelir dağılımında hak ettiği payı almasına katkı sağlayacağı sağlamaktadır. Bu yüzden Alternatif turizm etkinlikleri, mekânları daha geniş kapsamlı tanıtır, halkların yakınlaşmasını sağlar. Bu faaliyetler katılanların dünya ortak miraslarını tanıma, sevme ve koruma istek ve eğilimleri daha fazladır.

Kitle turizmi, turistik yörelerde önemli yoğunluğa neden olduğu için sürekli kullanılan doğal, tarihi ve kültürel turizm değerleri yıpranmaktadır. Alternatif turizm faaliyetleri, doğal, tarihi ve kültürel varlıkların yıpranmasını önlemesi bakımından da önemli bir turizm şeklidir.

Alternatif turizm faaliyetlerini tercih edenler çevreye daha duyarlı, daha sosyal, eğitilmiş, meraklı, daha bağımsız hareket edebilen, araştırma ve inceleme ruhuna sahip, gezdiği yerlerde daha çok para ve zaman harcarlar. Bu faaliyetlere katılanlar, doğal, tarihi ve kültürel mirası koruyan ve saygı gösteren kişi ve gruplardan oluştuğu için her yönüyle turizm faaliyetlerine daha olumlu katkılarda bulunmaktadır.

Ayrıca alternatif turizm, dünya çapında kronikleşen işsizlik sorununa olumlu katkıda bulunarak daha geniş alanlarda ve ulaşım, ticaret, inşaat, hizmet gibi çeşitli sektörlerde yeni iş imkânları ortaya çıkararak daha çok kişiye gelir imkânı sağlar. Çalışanlarının çalışma sürelerini artırarak sosyal güvencelerine katkıda bulunur.

Turizm, bütçesi açık veren ülkelerin bu açığı kapatması için başvurduğu olanaklardan biridir. Türkiye alternatif turizm potansiyelleri çok yüksek olan bir ülkedir. Bu turizm türünün hem seyahat edenler hem de gezdikleri yerlere Türkiye'de alışlagelmiş geleneksel turizmden çeşitli açılardan çok daha fazla yararı vardır. Turizm faaliyetlerini sadece belli alanlara hapsedmek doğru değildir. Turizmi ülke geneline yaymak ve alternatifleri çeşitlendirmek lazımdır. Bunun için alternatif turizmin gelişmesinin önündeki engeller kaldırılmalıdır.

Kısaca belirtmek gerekirse, her ne kadar kitle turizminden kısa vadede ülkemizin vaz geçmesi mümkün olmazsa da alternatif turizm faaliyetlerine yönelmek ülkemizin menfaati için zorunluluktur. Çok önemli alternatif turizm potansiyellerine sahip olan Türkiye alt yapı, ulaşım, tanıtım, eğitim ve organizasyon

gibi sorunlarını tamamen çözer ve isabetli bir turizm planlaması yaparsa bu alanda çok önemli gelişmeler göstererek dünyada söz sahibi olabilir.

KAYNAKÇA

- Akova, İsmet (2000). Alternatif Turizm Olanaklarımız. *Coğrafya Dergisi*, S. 8, s. 56.
- Aydın, Oğuz (2012). Türkiye’de Alternatif Bir Turizm; Sağlık Turizmi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14 (23), s. 91-96.
- Baykan, Eda (2014). *Alternatif Turizm Kaynaklarından Golf Turizmi ve Kongre Turizmi; Ülkemize Ekonomik Katkıları Açısından Karşılaştırılması: Antalya Örneği/* (Yayımlanmış Uzmanlık Tezi), Akdeniz Üniversitesi (akt: Acuner, 2006, s. 18) Antalya.
- Çelik, Selahattin (2015). Çevre Kirliliği ve Kültürel Mirasın Yok Olma Tehlikesi Bağlamında Kilis Örneği. *Kilis. Güneydoğu Anadolu Bölgesi Çevre sorunları Sempozyum ve Çalıştayı*, s. 191-202.
- Çelik, Selahattin (2017). *Türkiye Turizm Coğrafyası*, Ders Notları, s/ 30.
- Gülcan, Bilgehan (2010). Türkiye’de Kültür Turizminin Ürün Yapısı ve Somut Kültür Varlıklarına Dayalı Ürün Farklılaştırma İhtiyacı. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, Ankara: S. 2/1, s. 99-120.
- Hoşgören, M. Yıldız (2014). *Jeomorfoloji Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Çantay Yayımları.
- İlhan, A., Çelik, M.A., Gülersoy, A.E. ve Gümüş, N. (2017) Cehennem Deresi Kanyonu’nun (Ardanuç, Artvin) Doğa Turizmi Potansiyelinin SWOT Analizi’le Değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi Sayı: 54, Cilt:10, s. 468-478*.
- Kahraman, Nüzhet (2010). Doğa ve Kış Sporları Bağlamında Sürdürülebilir Turizm Gereklileri. *Erzurum I. Ulusal Alternatif Turizm Kongresi*.
- Kılıç, Burhan ; Kurnaz, Alper. (2010). Alternatif Turizm ve Ürün Çeşitliliği Oluşturmada Ekolojik Çiftlikler: Pastoral Vadi Örneği. *İşletme araştırmaları Dergisi*, S. 2/4, s. 39-56.
- Öztürk, Yüksel; Yazıcıoğlu, İrfan (2002). Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Alternatif Turizm Faaliyetleri Üzerine Teorik Bir Çalışma. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 183-195.
- Uygur, Selma Meydan; Baykan, Eda. (2007). Kültür Turizmi ve Turizmin Kültürel Varlıklar Üzerindeki Etkileri. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 2, s: 32-39.
- Yeşiltaş, Murat; Öztürk, İlker (2008). 1. Bölgesel Kalkınma Çerçevesinde Alternatif Turizm Faaliyetlerine Yönelik Bir Değerlendirme: Sivas Örneği. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, C. 9, S. 1, s. 1-18.
- Turizm Terimleri Sözlüğü* (1999). Ankara: Turizm Bakanlığı.
- Türkiye Turizm Stratejisi* (2016). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/TR,9872/alternatif-turizm-turleri.html/av_turizmi.
- <http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/TR,9872/alternatif-turizm-turleri.html>.
- www.slideshare.net/MikailKara/alternatif_turizm.
- http://www.sosyaldeyince.com/bilgi/turizm_çesitleri_ve_alternatif_turizm_turleri.
- http://www.sosyaldeyince.com/bilgi/ulkemizdeki-turizm-cesitleri/Botanik_Turizmi.
- http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/alternatif-turizm-turleri.html/İnanç_Turizmi.
- www.slideshare.net/MikailKara/alternatif-turizm/İnanç_Turizmi.
- http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/alternatif-turizm-turleri.html/İpekyolu_Turizmi.
- http://www.sosyaldeyince.com/bilgi-kutusu/ulkemizdeki_turizm_çesitleri_ve_alternatif_turizm_turleri/ Kongre turizmi ve Kuş Gözlemciliği.
- http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/alternatif-turizm-turleri.html/Mağara_Turizmi.
- http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/alternatif-turizm-turleri.html/Golf_Turizmi.
- http://www.sosyaldeyince.com/bilgi-kutusu/ulkemizdeki-turizm-cesitleri-ve-alternatif-turizm-turleri-t3966.0.html/Botanik_Turizmi.
- [www.slideshare.net/MikailKara/alternatif_turizm/Çiftlik_Turizmi, Botanik Turizmi](http://www.slideshare.net/MikailKara/alternatif_turizm/Çiftlik_Turizmi,_Botanik_Turizmi).
- http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/alternatif-turizm-turleri.html/Sualtı_Dalış_Turizmi.
- http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/alternatif-turizm-turleri/Sağlık_ve_Termal_Tur
- http://www.sosyaldeyince.com/bilgi-kutusu/Ülkemizdeki_Turizm_Çesitleri_ve_Alternatif_Turizm_Turleri/Yayla_Turizmi.
- www.slideshare.net/MikailKara/alternatif_turizm.
- http://eksisozluk.com/alternatif_turizm.
- http://e-okulbilgi.com/coğrafya/Turizm_Nedir?
- tefdergi.gazi.edu.tr/makaleler/2002/Sayı2/183-195.pdf.